

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060308

DOM
2017-11-06
Stockholm

Mål nr
M 3892-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-04-13 i mål nr M 3884-16,
se bilaga A

PARTER

Klagande

1. Föreningen Svenskt Landskapsskydd

2. BA P

3. MP

Motparter

1. GiroVind Energi AB,

Ombud: AÅ

2. Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken till vindkraftverk på fastigheten X i
Helsingsborgs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och
miljööverdomstolen Länsstyrelsen i Skåne läns beslut den 1 september 2016,
dnr 551-16874-2014 och avslår ansökan om tillstånd.

Dok.Id 1359335

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

BA P och **MP** har yrkat att ansökan ska avslås.

Föreningen Svenskt Landskapsskydd (föreningen) har i första hand yrkat att tillståndet upphävs och i andra hand att villkoren för verksamheten skärps. Föreningen har yrkat att villkoren ska få följande tillägg eller ändringar:

Villkor 3: Vindkraftverken ska stängas av vid lägre vindhastighet än 7 m/s.

Villkor 5: Den högsta tillåtna ekvivalenta ljudnivån vid bostäder ska sänkas till 37 dBA och vid kyrkoområdets gräns till 35 dBA.

Villkor 8: Mikroplaster från de vittrande rotorbladen ska samlas upp.

Villkor 9: Närboende ska inbjudas att delta och komma med synpunkter vid framtagandet av kontrollprogrammet

Villkor 11: Platsen ska dokumenteras före byggstart.

Ekonomisk säkerhet: Den ekonomiska säkerheten ska vara 300 000 kr per verk före byggstart och ytterligare 100 000 kr ska avsättas per år mellan år 10 och 20.

GiroVind Energi AB (bolaget) har motsatt sig samtliga yrkanden.

Länsstyrelsen i Skåne län (länsstyrelsen) har ansett att miljöprövningsdelegationens beslut ska stå fast.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

BA P och **MP** har, utöver vad som tidigare framförts, anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan: Den aktuella platsen där vindkraftverken ska uppföras har inte utpekats som lämplig av kommunen. Två vindkraftverk ska uppföras 510 meter från närmaste bostad trots att Energi-myndigheten kräver ett avstånd om minst 800 meter. Under den fyra dagar långa fågelinventeringen observerades flygande rovfåglar konstant i luftrummet.

Föreningen Svenskt Landskapsskydd har, utöver vad som tidigare framförts, anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan: Vissa invändningar har inte prövats tidigare. Enligt Naturvårdsverket ska hänsyn tas till olika sorters ljud som lågfrekvent ljud. Översiktsplanen är för gammal och området är inte utpekat som lämpligt för vindkraft. Värdefull jordbruksmark tas i anspråk vilket strider mot praxis. Gällande fladdermöss saknas forskning som visar att villkor 3 innebär att ingen skada uppstår på fladdermössen.

Bolaget har till stöd för sin inställning i huvudsak anfört följande: De stora problemen med fågeldödighet i närliggande vindkraftsparker är ett resultat av stora parker som inte kan jämföras med aktuell anläggning som dessutom är omgiven av starkt trafikerade vägleder som i sig inte är intressanta för rovfågel. Bullerberäkningarna är genomförda enligt den praxis och krav som gäller och förutsättningarna har redovisats i ansökan. Skånes Ornitologiska förening har yttrat sig den 30 mars 2009 i samband med samrådet och har då framfört att de anser att området är lämpligt. Bolaget bestrider yrkade villkor. Åkermarken kan brukas trots att vindkraftverken byggs. Tillämpningen av miljöbalken får inte gå så långt att markanvändningen, i form av anläggande av vindkraftverk, avsevärt försvåras.

Länsstyrelsen har anfört följande till stöd för sin inställning: Genom att inte överklaga beslutet har länsstyrelsen godtagit det beslut som miljöprövningsdelegationen fattade och överlåter till Mark- och miljööverdomstolen att pröva frågan.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av mark- och miljödomstolens dom.

Frågan i målet är om aktuell vindkraftverksetablering är tillåtlig enligt miljöbalken.

Av fågelinventeringen framgår att ”under de fyra inventeringsdagarna observerades flygande rovfåglar i det närmaste konstant i luftrummet inom några kilometer från planerad vindkraftsetablering”. Mest förekommande var röd glada som observerades över hela området. Uppskattningsvis observerades sju till nio par med revir inom en

radie av fem kilometer från projektområdet. Inga häckningar av röd glada kunde konstateras men inom närområdet fanns tre dungar som besöktes flitigt av glador. Flera observationer har gjorts även av ormvråk och tornfalk. Ett par brun kärnhök häckar inom buffertzonen knappt en kilometer från platsen för det ena vindkraftverket. Av fladdermusinventeringen framgår vidare att fem högriskarter som är särskilt utsatta för risk för kollisioner med vindkraftverk har påträffats i närområdet (nordfladdermus, dvärgpippistrell, större brunfladdermus, gråskimlig fladdermus och sydfladdermus). Sydfladdermus är rödlistad som starkt hotad (EN). Vidare framgår att ”den höga aktiviteten av högriskarter i direkt anslutning till de planerade vindkraftverken gör att risken för kollisioner får bedömas vara relativt hög. Ett sätt att minska risken för kollisioner är att införa stoppreglering”.

Av utredningen i målet framgår att området har en mycket hög aktivitet av både skyddsvärda fågelarter och fladdermöss. Den svenska populationen av röd glada uppgår idag till ca 3 000 par, varav majoriteten återfinns i Skåne. Sverige inhyser dock ca 10 % av världspopulationen av röd glada, vilket ger Sverige ett högt skyddsansvar för att trygga artens fortlevnad. Av Naturvårdsverkets rapport 6740, Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss, uppdaterad syntesrapport 2017, framgår att den viktigaste åtgärden för att begränsa negativ påverkan på fåglar är att undvika att bygga vindkraftverk på särskilt fågelrika platser, speciellt sådana som används under häckning, övervintring eller rastning under flyttningen. Det kan också handla om att skydda närområden kring förekomster och häcknings- eller boplatser av arter och grupper av fåglar som visats löpa högre risker för negativ påverkan från vindkraft. Detta kan t.ex. ske genom skyddsavstånd. Användande av skyddsavstånd ger dock inte något fullständigt skydd. Några tydligt effektiva skyddsåtgärder för att minska skador på fåglar vid befintliga vindkraftverk finns inte i dagsläget. Ett sätt att minska dödligheten för fladdermöss är att använda så kallad stoppreglering vilket innebär att driften av vindkraftverken anpassas efter förekomsten av de högriskarter som är aktuella. Mark- och miljööverdomstolen bedömer dock att ett sådant villkor inte är lämpligt i fall där fladdermustätheten är mycket hög och där sällsynta arter samt flera högriskarter har påträffats. Dessa omständigheter medför att villkor om stoppreglering inte minskar risken för skador i tillräckligt hög omfattning.

Med hänsyn till platsens påtagliga betydelse som fågel- och fladdermuslokal och de risker för bl.a. röd glada, brun kärrhök och flera högriskfladdermusarter som en etablering medför, finner Mark- och miljööverdomstolen att bolaget inte har visat att den valda platsen uppfyller kravet på en lämplig lokalisering enligt 2 kap. 6 § miljöbalken. Det är enligt domstolens bedömning inte möjligt att förena tillståndet med villkor om försiktighetsåtgärder som skulle medföra att lokaliseringen skulle kunna godtas. Det saknas därför förutsättningar att meddela tillstånd till de sökta vindkraftverken. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen länsstyrelsens beslut och avslår ansökan om tillstånd.

Mark- och miljööverdomstolens dom får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Gösta Ihrfelt, tekniska rådet Mikael Schultz samt hovrättsrådet Ulf Wickström, referent.

Föredragande har varit Lena Lidmark.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-04-13
meddelad i
Växjö

Mål nr M 3884-16

KLAGANDE

1. Föreningen Svenskt Landskapsskydd

2. BA P

3. MP

MOTPART

1. GiroVind Energi AB,

2. Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne Län, Miljöprövningsdelegationens beslut 2016-09-01 i ärende nr 551-16874-2014, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken till vindkraftverksamhet på fastigheten X,
Helsingborgs kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena.

Dok.Id 396090

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen Skåne, nedan MPD, har den 1 september 2016 med stöd av 9 kap. miljöbalken (MB) lämnat GiroVind Energi AB (556680-8167), nedan kallad sökanden, tillstånd till vindkraftsverksamhet på fastigheten X i Helsingborgs kommun. Tillståndet gäller uppförande och drift av två vindkraftverk med en total höjd på maximalt 150 meter. Tillståndet gäller i 35 år från det att tillståndet har vunnit laga kraft och har förenats med ett antal villkor. MPD har godkänt miljökonsekvensbeskrivningen i ärendet.

Föreningen Svenskt Landskapsskydd samt BA och MP har nu överklagat MPD:s beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Föreningen Svenskt Landskapsskydd (FSL) har yrkat att mark- och miljödomstolen med ändring av MPD:s beslut avslår sökandens ansökan om att få uppföra två vindkraftverk på fastigheten X i Helsingborgs kommun. Som grund för sitt yrkande har de anfört följande.

MPD har gjort felaktiga slutsatser och inte haft all information tillgänglig i ärendet. Man har dessutom varit alltför generös mot sökanden och i allt för hög utsträckning litat på sökandens uppgifter utan att ha ifrågasatt en enda av sökandens påståenden.

Enligt FSL:s bedömning har sökanden för lågt källbuller (102,3 respektive 101,1 dB) i sina beräkningar vilket medför att man precis klarar gränsen på 40 dB. De verk som används i beräkningen borde ligga på åtminstone 104 dB och FSL menar vidare att sökanden handskats ovarsamt med sanningen för att kunna klämma in verken bland bostäder. FSL anser att det finns skäl att misstänka att de parametrar som använts varken är trovärdiga eller tillförlitliga. Av den anledningen bör domstolen be sökanden att verkligen bevisa att de använt rätt värden i sina beräkningar och att dessa är utförda med kal mark och i kallt klimat för att uppfylla s.k. worst case. Om inte, kan ju sökanden använda sig av vilka värden som helst. Nu finns en chans till kontroll så att detta blir rätt, vilket alla har ett intresse av. FSL har sett att

man runt om i landet får problem när sökanden använt fel värden som myndigheterna sedan inte velat kontrollera. FSL kräver bättre kontroll.

Kroppskyrka får värden över 35 dB. Ett kyrkoområde ska ingå i det man kallar tyst område och då ska max 35 dB gälla, även om kommunen missat att peka ut det.

Arbetsmiljöverket har under året gjort marknadskontroll på samtliga vindkraftsfabrikat i landet. Det är en nedslående läsning för tillverkarna då samtliga fick anmärkningar, ibland över 20 stycken på samma verk. FSL anser att domstolen bör ta detta i beaktande och efter kontakt med Arbetsmiljöverket få en bild för att stoppa att dessa verk kommer ut på marknaden när man inte uppfyller de säkerhets- och hälsokrav som uppställts innan verken etablerades. De tror inte att domstolen medvetet kommer medverka till att vindkraftsbolaget bryter mot Arbetsmiljöverkets och EU:s regelverk.

FSL menar att MPD inte uppfyller miljöbalkens krav när de inte kräver en innehållsförteckning om vad ett vindkraftverk består av. Speciellt rotordelarna vittrar och sprider mikroplaster innehållande farliga ämnen i naturen. Domstolen har att kräva att detta utreds innan beslut tas.

Den ekonomiska säkerheten är alltför låg. I den av regeringen tillståndsgivna, miljöfarliga elproduktionsindustrin utanför Piteå med 1 101 verk, har man bestämt att 300 000 kr per verk ska avsättas före byggnation och mellan år 10 – 20 ska 100 000 kr avsättas per år. Totalsumman är således 1 300 000 kr per verk. Detta borde vara prejudicerande och MPD har i det aktuella fallet varit alltför generös mot sökanden mot bakgrund av ovanstående. FSL yrkar att den praxis som använts vid de 1 101 verken ska gälla även här.

Vidare är det lätt att konstatera att det norra verket faller för Trafikverkets regel om avstånd till väg. Formeln som används kommer från Elforsk och har sedan skrivits in i regelverket. Att inte MPD tagit hänsyn till detta förvånar FSL då det är en säkerhetsfråga för förbipasserande. Riskavståndet är enligt formeln ((rotordiameter

+ navhöjd) x 1,5) 300 meter, medan verket endast står 200 meter från vägen. Verket kan således inte byggas. Domstolen bör inhämta Trafikverkets åsikt då man nu äntligen börjat använda sin formel efter att ha åsidosatt sin egen handbok i dylika ärenden sedan verk började byggas i Sverige. Sökandens bemötande om att det är halva rotordiametern som ska användas i formeln är fel, vilket även Trafikverket nu insett. Bara i Skåne finns cirka 50 verk som byggts för nära väg med deras felaktiga godkännande.

Alternativ lokalisering och utredning om lågfrekvent ljud saknas. Domstolen ska be sökanden om detta.

Mark- och miljödomstolen i Växjö har under året godkänt ett 12 hektar stort våtmarksområde strax öster om de av MPD tillståndsgivna verken. Denna ska ligga på fastigheten Y i samma kommun. Den nya ägaren till Rosendals Gods bekostar inte bara restaureringar på slottet utan även i naturen med alla inblandade myndigheters godkännande. De två sökta verken ligger mittemellan denna nya våtmark och den sedan fler år anlagda våtmarken strax sydväst om de tänka verken. Avståndet till båda våtmarkerna är cirka 1 km. Detta hade MPD ingen kännedom om vid tillståndsgivningen den 1 september, inte heller Skånes ornitologiska förening vid sitt svar. FSL anser att domstolen nu har skaffat sig helt ny information om hur fåglar och fladdermöss påverkas av dessa två samarbetande våtmarker. Sökandens uppgifter är här för otillräckliga för att domstolen ska kunna ta beslut.

Kommunens översiktsplan har enligt vägledande dom starkt inflytande på var verk kan byggas. FSL anser att kommunen, MPD och tidigare domar gjort avsteg från rådande praxis då man gett tillstånd till verk långt utanför översiktsplanens gränser för var verk kan byggas.

Vad gäller motiveringen till villkor 4 i tillståndet, menar FSL att vindkraftverket i sig själv utgör en större fara än vad reklamen skulle utgöra och resonemanget verkar i det närmaste löjeväckande. Hur tänkte MPD här och hur tänker domstolen?

I miljöbalken talas om att en samhällsekonomiskt god hushållning ska tryggas. FSL menar att sökanden inte visat detta i sina handlingar och att MPD har förbisetat att kräva detta. De ber därför att domstolen kräver detta från sökanden. Man har bara i runda ordalag resonerat kring detta men underlåtit att visa hela sanningen, till exempel genom en så kallad livscykelanalys, vilket FSL kräver innan beslut tas.

BA och MP har yrkat att beslutet om tillstånd till uppförande av två vindkraftverk upphävs. Som grund för sitt yrkande har de hänvisat till tidigare i ärendet ingivna yttranden samt anfört följande.

Man måste se helheten när det gäller vindkraftverk och inte bara se det aktuella området. Enligt Helsingborgs översiktsplan avseende vindkraft är området olämpligt för vindkraft. Det är ett öppet landskap och de skador på omgivningen som uppstår står inte i proportion till den eventuella nyttan som verken gör. Inom några år är risken stor att det inom en radie på 1 mil kommer att finnas 30 stycken verk.

Kulturmiljön kommer att påverkas negativt bland annat av att Kropps kyrka kommer att skymmas av två stora vindkraftverk. Kyrkan ligger på en höjdrygg och syns vida omkring. Alla kyrkor och kyrkogårdar är tysta områden som måste respekteras. Kyrkan har varit ett landmärke i det öppna jordbrukslandskapet sedan den etablerades under tidig medeltid. Fleninge by ligger nordost om Helsingborg på Helsingborgsryggens norra slutningszon. Under 1700-talet var Fleninge en av de största byarna inom nuvarande Helsingborgs kommun. Fleninge har ett högt samhällshistoriskt värde, traditionen som vägknut har haft stor påverkan på byns historia. Fleninges första gästgivaregård uppfördes på 1600-talet och Sveriges första motell byggdes i Fleninge 1954, så byn har ett stort kulturhistoriskt värde.

Landskapsbilden kommer också att förändras på ett negativt sätt för boende i området och besökarna som kommer på infarten till Helsingborg, mycket på grund av att området till största delen består av åkermark och öppet landskap. Enligt sökanden kommer vindkraftverken tolkas som en fortsättning av trädkronorna. Vindkraft har en stor negativ påverkan på landskapsbilden. Man måste bedöma

helheten och bland annat ta hänsyn till de skador på omgivningen som uppstår med alla vindkraftverk i området så som Västraby 13 stycken, planerade Filborna 9 stycken, planerade Lydinge 6 stycken och planerade Hyllstorp 2 stycken. Här måste man bedöma helheten. Hittills har alla ansökningar om verk mer eller mindre beslutats som om inga andra verk finns.

Naturmiljön kommer att påverkas negativt av buller från vindkraftverk, ett låg-frekvent ljud och propellrarnas svischande skapar en onaturlig ljudmiljö som stör både människor och fauna. Idag är området hårt belastat av buller från de två europavägarna och därför är den beslutade placeringen av vindkraftverken i Hyllstorp olämplig. Ljud förstärker ljud. Skuggor och ljusreflexer på närliggande fastigheter kommer att påverkas, vackra soliga dagar kommer stora skuggor från vingarna att svepa över landskapet. Människor och djur upplever detta som mycket negativt.

Det finns idag ett antal våtmarksområden i området som kommer att påverkas negativt. Strax söder om ligger Tostarpsområdet och till norr ligger Hasslarps dammar som har ett rikt fågelliv. Det planerade våtmarksområdet Rosendahl öster om de planerade vindkraftverken blir också påverkat. Det är Helsingborgs största våtmark på 12 hektar lika stor som 24 fotbollsplaner och det största som någonsin anlagts i kommunen. Med våtmarker gynnas djur- och växtlivet, som då ökar i området. Enligt studier är dödligheten av fåglar stor vid vindkraftverk när de placeras vid ett våtmarksområde. I området är det ett rikt fågelliv med många olika arter av fåglar och flera arter av fladdermöss, däribland rödlistade arter med statusen ”starkt hotad” och som skaffat en fristad i det öppna landskapet som också kommer att drabbas.

BA och MP är oroliga för deras dricksvatten eftersom de har egna brunnar i området. Risken för oljeläckage finns, vittrande rotorblad och avisningsvätska kan hamna i grundvattnet.

Ur ekonomisk synvinkel kommer värdet på fastigheterna i området att minska och de ställer sig frågande till hur detta kommer att kompenseras.

DOMSKÄL

Det ligger utanför prövningsramen i förevarande mål att avgöra frågor om säkerhets- och hälsokrav beträffande arbetsmiljön vid uppförande av vindkraftverk och frågor relaterat till detta kommer därav inte att prövas. Detta gäller även frågor som berör ersättning för eventuellt minskat värde på klagandens fastighet.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömningar.

Översiktsplan

En kommun ska enligt 3 kap. 1 § Plan- och bygglagen (2010:900) (PBL) ha en aktuell översiktsplan som ger vägledning för hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras (2§). Översiktsplanen med tillägg utgör således ett viktigt instrument när det gäller bedömningen för huruvida ett tänkt område är lämpligt för vindkraftverk.

Fastigheten omfattas inte av någon detaljplan eller områdesbestämmelser.

Även om en översiktsplan enligt 3 kap. 3 § MB inte är bindande, har Mark- och miljööverdomstolen i praxis konstaterat att en väl underbyggd fördjupad kommunal översiktsplan i och för sig kan fungera styrande vid vindkraftetableringar inom en kommun. En anmälan om uppförande av vindkraftverk måste prövas utifrån förhållandena i det enskilda fallet. Därvid är det av betydelse vad planen innehåller i form av konkurrerande anspråk på marken och andra vägledande uppgifter (Mark- och miljööverdomstolens dom den 27 november 2015 i mål nr M 3352-15).

Helsingborgs kommun har i sin MKB till den nu aktuella översiktsplanen (ÖP 2010) gjort en jämförelse mellan Nollalternativet (bestående av riktlinjerna i ÖP 2002) och ÖP 2010 och uppgett att Nollalternativet är mindre restriktivt mot ny spridd bebyggelse på landsbygden vilket kan komma att få stora konsekvenser för

Helsingborgs stads möjligheter att utöka andelen energi producerad av vindkraft. Det framgår även att resurskrävande investeringar i bland annat vindkraft kommer att ge initiala ekonomiska konsekvenser som över tid bedöms ge positiva ekonomiska konsekvenser. Av ÖP 2010 framgår att Helsingborg ska satsa på förnyelsebara energikällor såsom vindkraft och solenergi.

Helsingborgs kommun har arbetat fram ett tematiskt tillägg för vindkraft till översiktsplanen. Den aktuella platsen har inte utpekats som lämplig för vindkraft i tillägget, men har av kommunen bedömts som möjlig med anledning av närheten till större vägar. Av 16 kap. 4 § MB framgår att tillstånd till en anläggning för vindkraft endast får ges om den kommun där anläggningen avses uppföras har tillstyrkt det. Med hänsyn till det framkomna, och särskilt med beaktande av kommunens tillstyrkan, utgör ÖP 2010 tillsammans med det tematiska tillägget för vindkraft inget hinder för den sökta lokaliseringen av de två vindkraftverken.

Lokalisering

Av 2 kap. 6 § MB framgår att en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska lokaliseras till en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet (jfr 1 kap. 1 § MB) ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. En skälighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § MB ska ske vid tillämpningen av paragrafen. Tillgången på vindenergi är den enskilt viktigaste faktorn för lokaliseringen av vindkraftsanläggningar. Därutöver är närheten till elnätet och elnätets kapacitet viktiga faktorer i valet av plats.

Av grundläggande betydelse vid tillämpningen av 2 kap. 6 § MB, är 3 kap. 1 § MB enligt vilken mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov (se prop. 1997/98:45 Del 2 s. 19 – 20). Mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön ska enligt 3 kap. 2 § MB så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär. Vindkraftverken kommer att ta ny mark i anspråk. I närheten av det aktuella området ligger en större väg som ger

upphov till buller och platsen kan därmed enligt kommunen anses vara en lämplig lokalisering. Mot bakgrund av ovan, samt vad som fortsättningsvis redogörs för nedan, instämmer domstolen i underinstansernas bedömning om att placeringen av vindkraftverken kan betraktas som lämplig.

I fråga om alternativutredning konstateras att prövningen avser en verksamhet som inte är tillståndspliktig och därmed inte alltid ska antas medföra betydande miljöpåverkan enligt 3 § förordningen (1998:905) om miljökonsekvens-beskrivningar. Därmed är det inte ett tvingande krav på alternativutredningar enligt 6 kap. 7 § 2 st. 4 MB, utan MKB:n ska i enlighet med första stycket i samma paragraf innehålla det som krävs för att uppfylla syftet enligt 6 kap. 3 § MB. Med beaktande av det sagda och mot bakgrund av att lokaliseringen i anslutning till motorvägen bedömts som lämplig enligt 2 kap. 6 § MB är de framförda invändningarna om alternativutredning inte tillräckligt skäl att avslå ansökan.

Kulturmiljö

Mark- och miljödomstolen har i mål nr M 2485-13 redan tagit ställning till vindkraftverkens påverkan på kulturmiljön. Domstolen har tidigare bedömt att det vid den ansökta etableringen bör beaktas att Rosendal – Kropp redan i dagsläget är påverkade av byggnader och andra anläggningar som uppförts i modern tid. Den valda lokaliseringen är på acceptabelt avstånd från riksintresset och berör inte områden som är särskilt känsliga för förändring. De värden som utgör grunden för utpekande av området Rosendal – Kropp såsom ett riksintresse för kulturmiljön har enligt mark- och miljödomstolens bedömning inte ansetts påtagligt skadas av den ansökta verksamheten.

Landskapsbilden

Uppförande av vindkraftverk förändrar landskapsbilden. Den påverkan uppförande av vindkraftverk innebär, medför att den markanvändning som fastställts i översiktsplanen får betydelse och bör beaktas. Även om uppförande av vindkraftverk på den nu aktuella platsen kommer att medföra en påverkan på landskapsbilden, finner

mark- och miljödomstolen att de planerade verken kommer att uppföras på acceptabla avstånd från bebyggelse och att landskapsbilden inte påverkas menligt.

Påverkan på fladdermöss och fåglar

Av den studie som sökanden låtit utföra, framgår att det i området för den planerade vindkraftetableringen observerats 7 fladdermusarter varav 5 är högriskarter och en av dessa är rödlistad som starkt hotad. När det gäller fåglar finns inga skyddade områden i sådan närhet att de kan anses bli påverkade av den sökta etableringen. Under de fyra dagar som rovfågelinventeringen utfördes, observerades flygande rovfåglar konstant i luftrummet inom några kilometers avstånd från planerad vindkraftsetablering.

Det är vid svaga vindar när insekter ansamlats och fladdermöss lockas att jaga i höjd med rotorbladen som risken för kollision kan bedömas som stor. Att stänga av vindkraftverken vid svaga vindar minskar de negativa effekterna för fladdermöss. Av villkor 3 i tillståndet framgår att vindkraftverken ska stängas av när medelvindhastigheten under 10 minuter är lägre än 5 m/s vid verkens nav. Detta gäller från en timme före solnedgången till en timme efter soluppgången under perioden 1 juli till den 30 september. Utredningen samt försiktighetsåtgärderna avseende fladdermössen och fåglarna på den aktuella platsen är, mot bakgrund av vad som framkommit i ärendet, inte så undermålig att tillståndet för de två vindkraftverken kan upphävas på den grunden.

Grundvattenförhållanden

Grundvattentillgången är viktig för dricksvattenförsörjningen och därför kan det finnas restriktioner för vilka markarbeten som får göras i områden där grundvattentillgångarna är stora. 2 kap. 9 § PBL föreskriver att planläggning av mark- och vattenområden samt lokalisering, placering och utformning av bland annat byggnadsverk, inte får medföra en sådan påverkan på grundvattnet eller omgivningen i övrigt som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) rekommenderar att lokalisering av vindkraftverk, vägar och ledningar sker på ett sådant sätt att påverkan på grundvattentillgångar av betydelse för nuvarande eller framtida dricksvattenförsörjning undviks i möjligaste mån. Vid all lokalisering, anläggning, underhåll och avveckling av vindkraftverk bör nödvändiga skyddsåtgärder vidtas för att minimera risken för förorening av grundvattnet.

Klaganden har inte visat att någon specifik risk för att vindkraftverken medför påverkan på deras brunnar och grundvattnet i det avseende som framgår av 2 kap. 9 § PBL föreligger. Inte heller i övrigt visar handlingarna i ärendet på att en sådan risk är förhanden.

Säkerhetsavstånd

Avståndet till allmän väg bör enligt Trafikverket vara minst totalhöjden, dock minst 50 meter oavsett vägtyp. Ett lämpligt avstånd fastställs efter samråd med Trafikverket och andra berörda. Av miljöbalken framgår att det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett markområde ska väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet med verksamheten eller åtgärden ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön, 2 kap. 6 § MB.

Hänsyn ska tas till risken för iskast, där is eller hårt packad snö slungas från rotorbladen. Vindkraftverken placeras enligt ansökan som närmast cirka 200 meter från väg 1380. Enligt villkor 2 i tillståndet tillåts en förskjutning av placeringen inom en radie på högst 20 meter från de koordinater som angetts i ansökan och kan således som minst hamna cirka 180 meter från väg. Sökanden har åtagit sig att vidta vissa försiktighetsåtgärder vid isbildning för att minska risken för iskast, bland annat att stänga av verken vid allvarlig isbildning och att sätta upp skyltar med varningstext runt vindkraftverken. Det finns både sensorer och prognosinstrument att tillgå som kan införas om risken för iskast skulle vara mer påtaglig än vad som kan förväntas för denna del av landet. Trafikverket har inte haft några synpunkter på placeringen i förhållande till det statliga vägnätet. Mot bakgrund av det framkomna, bedömer domstolen att det säkerhetsavstånd som krävs är uppfyllt.

Buller

Sökanden har i en bullerberäkning visat att den ekvivalenta ljudnivån som de två vindkraftverken kommer ge upphov till underskrider 40 dBA, vilket är den nivå som framgår av villkor 5 i tillståndet. Mark- och miljööverdomstolen har bland annat i MÖD 2009:32 uttalat att bullervillkor där den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte får överstiga 40 dBA är i enlighet med praxis. Det aktuella området är redan i dag utsatt för buller i och med de närliggande trafiklederna. Trafikbullret vid de närmast belägna bostäderna är sannolikt på en sådan nivå att det effektivt maskerar ljudet från vindkraftverken, med tanke på de stora trafikflödena på Europavägarna som korsar varandra inte långt från verken och bostäderna. Lågfrekvent buller torde i förevarande fall inte medföra att riktvärdena överskrids, särskilt med beaktande av att det endast rör sig om två vindkraftverk. Området är inte heller särskilt utpekad som ett tyst område i det tematiska tillägget till översiktsplanen som gäller för vindkraft och mot bakgrund av detta förhindrar närheten till Kropps kyrka inte att tillstånd till vindkraftverken ges.

Domstolen bedömer att sökandens beräkningar beträffande buller kan godtas och att det saknas anledning att avslå ansökan med hänsyn till vad klaganden anfört om buller.

Reflexer och skuggor

Vindkraftverk ger upphov till en roterande skugga som rör sig snabbt och kan skapa irritation. Även solljus som ger reflexer mot främst rotorbladen kan vara störande och synas på långt håll. Dessa problem kan dock förebyggas. Navhöjd, rotordiameter, solstånd, avstånd, väder, siktförhållanden, vindriktning och topografi har betydelse för om skuggorna från vindkraftverk är störande för omgivningen.

Det finns inga fasta riktvärden för skuggeffekter från vindkraftverk. Det har dock i praxis arbetats fram en rekommendation som ursprungligen kommer från Tyskland (förordningen WEA-Schattenwurf-Hinweise, se bl.a. Naturvårdsverkets rapport 6497, maj 2012, *Vindkraftens påverkan på människors intressen – En syntes-*

rapport). Den innebär att den teoretiska skuggtiden för störningskänslig bebyggelse inte bör överstiga 30 timmar per år och att den taktiska skuggtiden inte bör överstiga 8 timmar per år och 30 minuter om dagen. Ett tillståndsbeslut enligt miljöbalken kan villkoras enligt denna praxis. Tillsynsmyndigheten kan då besluta att verket ska stängas av vid vissa tider. MPD har i det nu aktuella fallet i villkor 6 i beslut om tillstånd uppsatt som villkor att rörliga skuggor från vindkrafts-anläggningen inte får överstiga 8 timmar per år på störningskänslig plats vid bostäder. Villkoret är således satt i enlighet med de rekommendationer som arbetats fram genom praxis. Av villkor 6 framgår vidare att vindkraftverken ska vara försedda med skuggurkoppling för att säkerställa att villkoret uppfylls.

Bristfälligt utredningsunderlag

Syftet med en MKB är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra på bland annat människor, djur, växter mark och vatten, 6 kap. 3 § MB. I en tillståndsansökan är det en processförutsättning att det finns en MKB som uppfyller de krav som ställs enligt miljöbalken. Den ska, i den utsträckning det behövs och med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning, innehålla de uppgifter som behövs för att beskrivningen ska uppfylla sitt syfte, 6 kap. 7 § MB. Om bristerna är väsentliga ska ansökan avvisas. Mark- och miljödomstolen har i dom den 21 december 2016 i mål nr M 1413-16 konstaterat att eftersom det under processens gång kan tillkomma nya uppgifter eller framläggas omständigheter som medför att MKB:n behöver kompletteras, vore det orimligt om nytt material inte tilläts tillföras utredningen. Sökanden har i det aktuella fallet under ärendets gång kompletterat med utredningar och handlingar som MPD efterfrågat. Klaganden har anfört att underlag om den planerade våtmarken på fastigheten Y innebär ny information om hur fåglar och fladdermöss kan påverkas av vindkraftverken och att underlaget därmed är för bristfälligt för att kunna fatta beslut om tillstånd. Information om detta har dock ingått i MPD:s beslutsunderlag via yttranden. Klaganden har även bett domstolen att kräva sökanden på uppgifter som visar att en samhälls-ekonomiskt god hushållning tryggas. Efter en genomgång av handlingarna, finner

domstolen att MKB:n är tillräckligt komplett för att ett beslut om tillstånd ska kunna tas. Den planerade våtmarken förändrar inte denna bedömning.

Sammanfattning

Mark- och miljödomstolen gör sammanfattningsvis samma bedömning av tillåtlighetsfrågan för vindkraftverken som MPD. Vad klagandena anfört i övrigt ändrar inte denna bedömning. Tillståndsprocessen och handläggningen av den har således uppfyllt de krav som kan ställas på såväl form som innehåll. MPD:s tillståndsbeslut ska därför stå fast och överklagandena följaktligen avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 4 maj 2017.

Peter Ardö

Bruno Bjärnborg

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Peter Ardö, ordförande, och tekniska rådet Bruno Bjärnborg samt de särskilda ledamöterna Robert Rosenqvist och Anders Wetterling. Föredragande har varit beredningsjuristen Helena Lundström.